

MÄNTYHARJU.

LAAJA HYVINVOINTISUUNNITELMA
2026-2029

17.12.2025

Hyvinvointikoordinaattori
Taija Kirstua

SISÄLTÖ:

- Johdanto
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (hyte)
- Tilastot
- Hyvinvointisuunnitelman valmisteluprosessi
- Mäntyharjun laaja hyvinvointisuunnitelma 2026-2029: Tavoitteet, toimenpiteet sekä seuranta ja arviointi

JOHDANTO

- Valtuustokausittainen laaja hyvinvointisuunnitelma on yhteistyöllä työstetty lakisääteinen asiakirja, josta säädetään laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (6§).
- Laaja hyvinvointisuunnitelma asettaa valtuustokaudella tavoitteet ja toimenpiteet, joiden avulla edistetään kuntalaisten kokonaisvaltaista hyvinvointia.
- Laaja hyvinvointisuunnitelma pohjautuu vahvasti laajan hyvinvointikertomuksen (hyväksytty valtuustossa 5.5.2025 §23) nostoihin ja jatkokehittämisehdotuksiin.
- Hyvinvointikertomuksen lisäksi suunnitelman työstössä on hyödynnetty laajalti kunnan ja alueen eri toimijoita sekä uusimpia tilastotietoja (esimerkiksi Kouluterveyskysely 2025).
- Etelä-Savon lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma toimii sellaisenaan Mäntyharjun kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmana (lakisääteinen).
- Kunnassa on aiemmin laadittu erillinen Kulttuurihyvinvointisuunnitelma 2022-2025 (hyväksytty valtuustossa 13.12.2021 § 101). Tämä suunnitelma on nyt osana laajaa hyvinvointisuunnitelmaa.

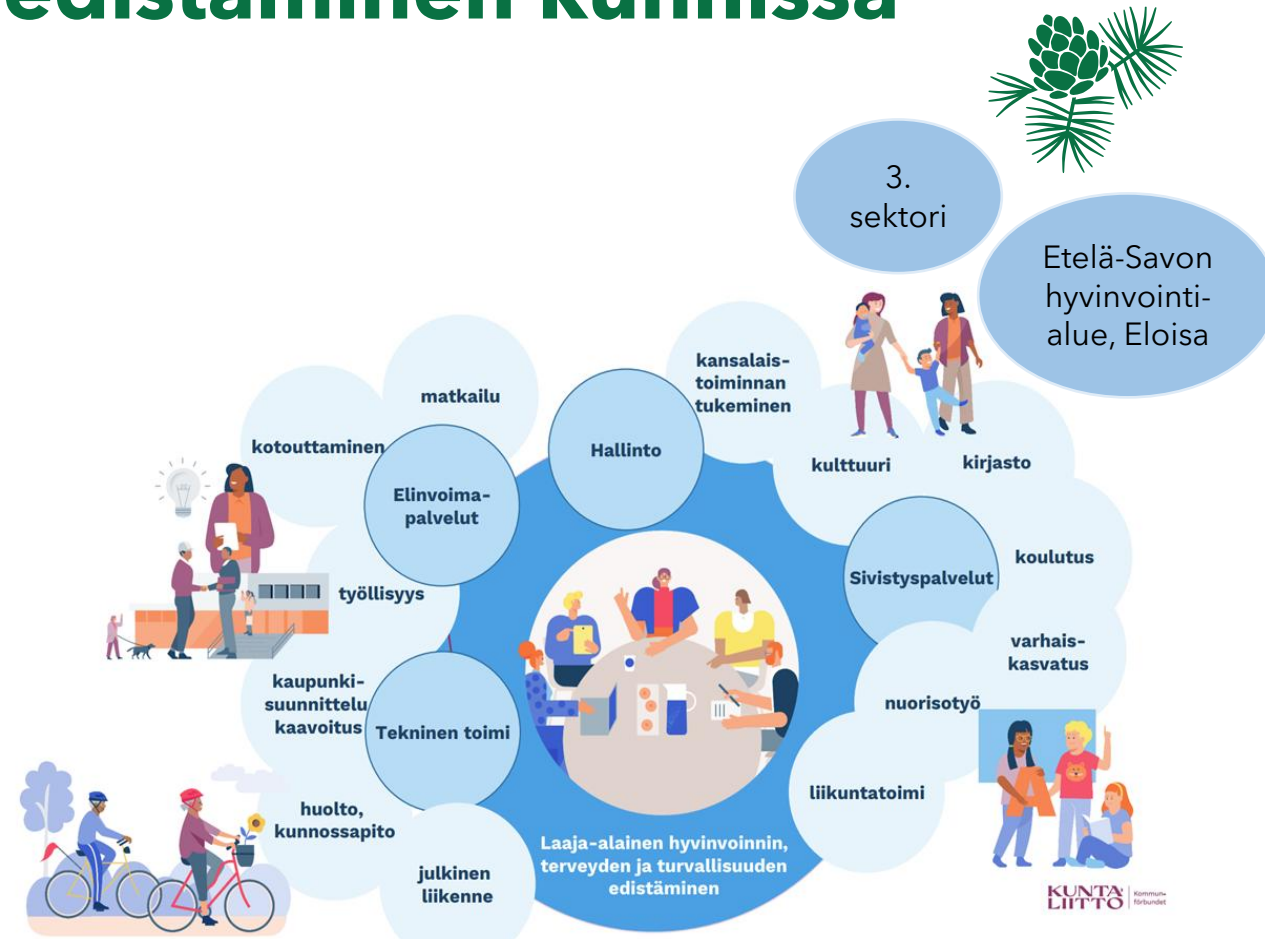
HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN (hyte)

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnissa

- Kunnilla on [kuntalain](#) (410/2015) 1 §:n mukaisesti olennainen rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyössä eli hyte-työssä "Kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla."

Lisäksi kuntalaissa mainitaan kunnan vastuut osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksissa (22 §) sekä viestinnässä ja tiedottamisessa (29 §).

- [Laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä](#) (612/2021) 6 §:ssä kunnille on säädetty hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä erilaisia tehtäviä liittyen esimerkiksi raportointi velvoitteisiin sekä yhteistyöhön hyvinvointialueen kanssa
- Lisäksi esimerkiksi [laki ehkäisevästä päihdetyön järjestämisestä](#) (523/2015), [laki kuntien kulttuuritoiminnasta](#) (166/2019), [nuorisolaki](#) (1285/2016) sekä [liikuntalaki](#) (390/2015) ohjaavat kunnan hyvinvointityötä.
- Myös kuntalain 37 §:ssä mukaisesti kuntastrategiassa tulee huomioida kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen.

Kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä ei kunta organisaationa tuota yksin, vaan merkittävässä roolissa ovat alueen yhdistykset, järjestöt, seurakunnat sekä yritykset ja yhteisöt.

YMPÄRISTÖ:

- Lähiliikunta- ja leikkipaikat
- Esteettömän ympäristön edistäminen
- Asumisen ja ympäristön terveysriskien ehkäiseminen
- Kestävän kehityksen edistäminen
- Asumisen tuki
- Lähiluonnossa liikkumisen mahdollistaminen
- Kohtaamista ja harrastamista tukevat tilat

HENKILÖKOHTAINEN TOIMINTA JA TYÖ:

- Työhyvinvoinnin ja työssä jaksamisen tuki
- Harrastustoiminta
- Työelämän monimuotoisuuden edistäminen
- Vapaaehtoistoiminta
- Työllistyminen ja työkyvyn tuki
- Kulttuurihyvinvoinnin ja kulttuuriharrastamisen tuki

TURVALLISUUDEN TUNNE:

- Tapaturmien ja onnettomuuksien ehkäiseminen
- Asuinympäristön turvallisuuden edistäminen
- Liikenneturvallisuuden ja liikkumisen turvallisuuden edistäminen
- Väkivallan ja rikosten ehkäiseminen
- Rikosten ja riitojen sovittelun sekä rikoksen uhrien tuki
- Ihmiskaupan ehkäiseminen
- Vapaaehtoinen maanpuolustus, vapaapalokunnat
- Digitaalinen turvallisuus

KOULUTUS:

- Varhaiskasvatuksen tuki
- Ammatillisen oppimisen tuki
- Digiosaaminen ja medialukutaidon edistäminen
- Koulunkäytännön tuki
- Työssä oppimisen tuki
- Opiskelukyvyn tuki
- Elinikäisen oppimisen tuki

Mistä hyvinvointi koostuu?

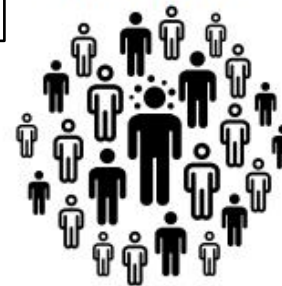
Yksilö

Yhteisöt

Yhteiskunta

AINEELLINEN ELINTASO:

- Velkaongelmien ennaltaehkäisy ja velkaneuvonta
- Taloudenhallinnan edistäminen
- Avustukset
- Ruoka-apu
- Hyväntekeväisyys

SOSIAALISET YHTEYDET JA SUHTEET:

- Sosiaalisten suhteiden tuki
- Kiusaamisen häirinnän ja syrjimyksen ehkäiseminen
- Parisuhteen tuki
- Kotoutumisen tuki
- Perheen ja vanhemmuuden tuki
- Radikalismien ja ekstremismien ehkäiseminen

ÄÄNI KUULUVILLE YHTEISKUNNASSA:

- Demokraattinen vaikuttaminen ja demokratiataitojen edistäminen
- Yhdistystoiminta
- Osallisuuden edistäminen
- Kansalaisaktivismi
- Journalistinen ja sosiaalinen media

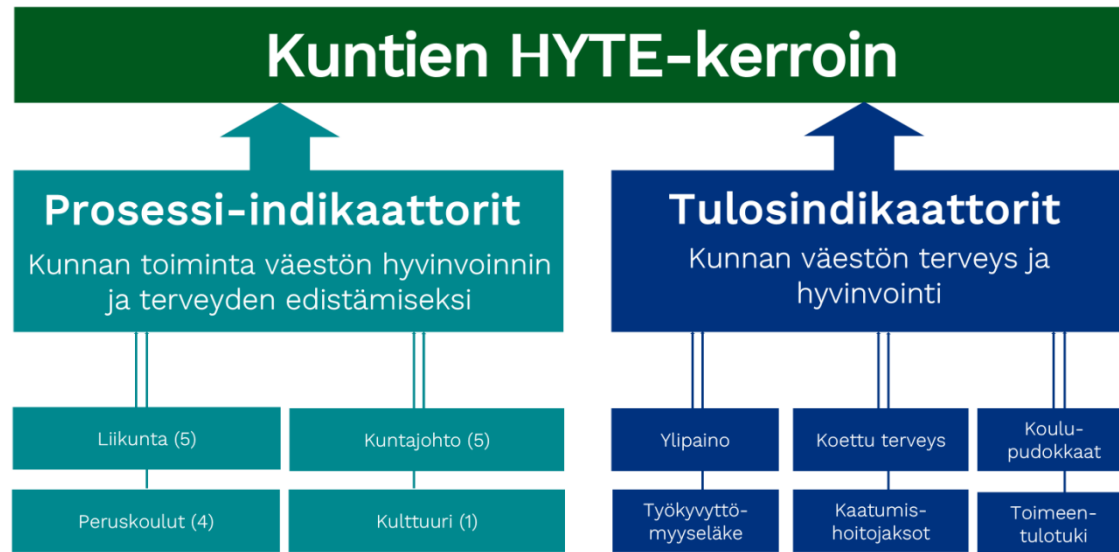
TERVEYS:

- Elintapaneuvonta ja terveystaitojen edistäminen
- Työ- ja toimintakyvyn edistäminen
- päihdehaittojen ja riippuvuuksien ehkäiseminen
- Liikuntapalvelut ja liikkumisen edistäminen
- Itse- ja omahoidon edistäminen
- Tartuntatautien ehkäisy
- Terveellisen ravitsemuksen edistäminen
- Mielenterveyden ja mielenterveystaitojen edistäminen

HYTE-kerroin (€), kannustin kunnille

- Vuoden 2023 alusta otettiin käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin, johon kunta voi vaikuttaa sen omilla toimillaan. Tämä ei ole korvamerkittyä, vaan yleiskatteellista eli se sisältyy kunnan saamaan valtionosuuteen. (THL 2025a).
- HYTE-kertoimen laskennassa hyödynnetään toimintaa kuvaavia prosessi-indikaattoreita ja tuloksia kuvaavia tulosindikaattoreita.

Taulukko 1. Mäntyharjun kunnan HYTE-kertoimeen liittyviä tunnuslukuja vuosilta 2021-2024.

Vuosi:	2021	2022	2023	2024
HYTE-kerroin (0-100)	56	74	71	60
Tulosindikaattoreiden keskiarvo	42	62	55	46
Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo	70	87	87	73
Euroa/asukas	15,9	21,0	19,9	18,5
HYTE-kerroin €	90 300	118 400	110 800	131 100

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen Mäntyharjun kunnassa

- Työtä ohjaavia asiakirjoja nykyisen valtuustokauden aikana ovat erityisesti;
 - Kuntastrategia
 - Mäntyharjun laaja hyvinvointisuunnitelma 2026-2029
 - Alueellinen laaja hyvinvointisuunnitelma 2026-2029 (Eloisa)
 - Etelä-Savon lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2026-2029 (Eloisa)
 - Perhekeskustoiminnan toimintasuunnitelma 2026-2029 (Eloisa)
 - Mäntyharjun liikenneturvallisuussuunnitelma
- Edellä mainittujen asiakirjojen lisäksi toimintaa ohjaavat muut paikalliset ja yksikkökohtaiset suunnitelmat sekä muut alueelliset että valtakunnalliset linjaukset.
 - Mäntyharjulaisten päivittäistä hyvinvointia edistetään eri toimialoilla laaja-alaisesti ja esimerkiksi yksiköiden toiminta-suunnitelmissa on lukuisia hyvinvointia tukevia toimenpiteitä.
- Kunnassa on useita poikkihallinnollisia työryhmiä ja verkostoja:
 - Hyvinvoinnin edistämisen työryhmä
 - Lasten ja nuorten hyvinvointityöryhmä
 - Ehkäisevän toiminnan työryhmä
 - Liikenneturvallisuustyöryhmä
 - Hankkeiden ohjausryhmät
- Kunnan työryhmien lisäksi kunnan edustajia osallistuu useisiin alueellisiin hyvinvointia käsitteleviin työryhmiin ja verkostoihin
- Kunta tekee hyvinvoinnin edistämisen äärellä yhteistyötä alueen järjestöjen ja seurakuntien sekä hyvinvointialueen ja muiden kuntien kanssa
 - Esimerkiksi hyvinvointialueen ja muiden kuntien kanssa on suunnitteilla Etelä-Savon preventiivinen malli hyte-työhön
- Hyte-työn koordinoijana toimii hyvinvointikoordinaattori (100 % työaika)
- Hyvinvoinnin edistäminen on sivistyslautakunnan alaista toimintaa (Hallintosäntö §26)

Antti, 4-vuotta

- **Varhaiskasvatustalvet**
- Lukutoukka, innokas **kirjastossa** kävijä
- Perhe hyödyntää aktiivisesti **liikuntapaikkoja**, kuten yleisurheilukenttää ja uimarantoja

Martti, 74-vuotta

- Osallistuu aktiivisesti **eläkeläisjärjestöjen** tapahtumiin
- On **vanhusneuvoston** aktiivinen jäsen
- Lempipuhua iltapäiväkävelyt rapeassa pakkassäässä **auratuilla ja hiekoitetuilla teillä**
- On juuri ottanut yhteyttä **kunnan liikuntaneuvojaan** toiveenaan vahvistaa omaa lihaskuntoa sekä tasapainoa
- On auttanut naapurin maahanmuuttajaa ottamaan yhteyttä **kunnan kotoutumiskoordinaattoriin**

Mitä käytännössä? Esimerkkejä Mäntyharjun hyte-palveluista

Paula, 44-vuotta

- Osallistuu veljenpojan kanssa mielellään alueen maksuttomiin lapsiperheiden tapahtumiin, kuten **perheiden avoimeen kohtaamispaikkaan**
- Ohjaa harrastustoimintaa lapsille useammassa **paikallisessa järjestössä**
- Liittyi juuri mukaan paikalliseen vammaisjärjestöön ja on kiinnostunut kunnan **vammaisneuvoston** toimintamahdollisuuksista

Samu, 14-vuotta

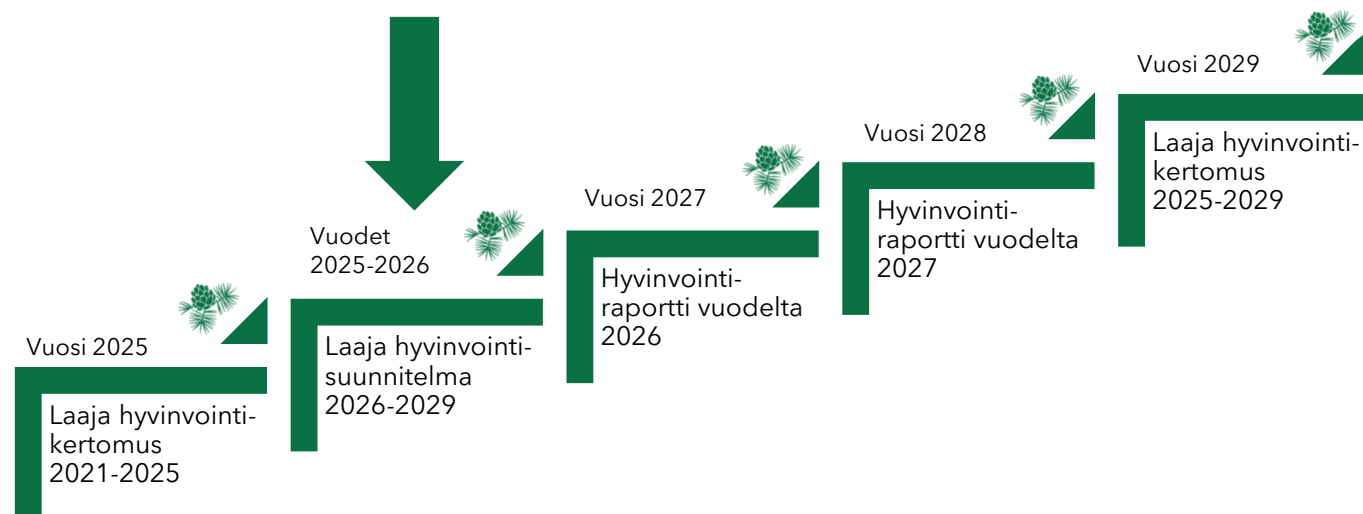
- **Perusopetus**
- Osallistuu **koulun maksuttoman harrastustarjonnan** kautta Bändikerhoon
- Vapaa-ajalla tykkää hengailla **nuorisotilalla** ja osallistuu **kansalaisopiston** nuorisoteatteriin
- Harkitsee vahvasti osallistumista **nuorisovaltuustoon** ensi toimikaudelle

Hyvinvointikertomustyö, mistä on kyse?

- Hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman valmistelua kutsutaan hyvinvointikertomustyöksi.
- **Hyvinvointikertomus** on tiivis kuvaus väestön terveydestä tilastoihin pohjautuen sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimista kunnassa. Kunta on vastuussa laajan hyvinvointikertomuksen tekemisestä kerran valtuustokaudessa.
- **Hyvinvointisuunnitelma** on kuntastrategian osa, joka kuvaa valtuustokausittaiset tavoitteet ja toimenpiteet.
- **Vuosittaiset hyvinvointiraportit** koostavat tiedon edeltävän vuoden toimista ja kokoavat ajankohtaiset ilmiöt ja hyvinvointisuunnitelman toteutumisen kyseisenä vuonna.
- Hyvinvointikertomustyö on lakisääteistä (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä §6).

Hyvinvointikertomustyön rakenne vuosille 2025-2029.

TILASTOT

Laaja hyvinvointikertomus 2021-2025
Kouluterveyskysely 2025
TEAviisari 2025

Laaja hyvinvointikertomus 2021-2025

- Laaja hyvinvointisuunnitelma 2021-2025 on lakisääteinen asiakirja, johon on koottu tietoa kuntalaisten hyvinvointitilasta sekä tehdyistä hyvinvoinnin toimista valtuustokauden aikana. Osana laajaa hyvinvointikertomusta on myös arvioitu edeltävä laaja hyvinvointisuunnitelma (2022-2025).
- Laajaan hyvinvointisuunnitelmaan on koottu niin määrällisiä kuin laadullisiakin tilastoja valtuustokaudelta 2021-2025.
- Lisäksi hyvinvointikertomuksessa on avattu laajemmin hyte-työhön linkittyviä periaatteita ja käsitteitä, kuten HYTE-kerroin ja TEAviisari.
- Pääset tarkastelemaan laajaa hyvinvointikertomusta oheisista linkeistä:
 - [Laaja hyvinvointikertomus 2021-2025 \(Sähköinen hyvinvointikertomus\)](#)
 - [Laaja hyvinvointikertomus 2021-2025 \(Tiivistelmä\)](#)
- Hyvinvointikertomus on hyväksytty yhteisvaltuustossa 5.5.2025 §23.

Kuva: Tuija Kintus

Kuva: Pii Luukkainen/Kontrasti

Kuva: Pii Luukkainen/Kontrasti

Kuva: Pii Luukkainen/Kontrasti

Tehdään & yhdessä
MÄNTYHARJU.

**LAAJA
HYVINVOINTIKERTOMUS
2021-2025**

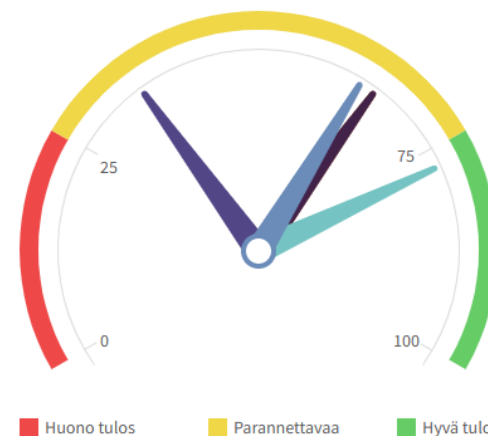
MÄNTYHARJU.

TEAviisari, kunnan terveydenedistämisaktiivisuus

- TEAviisarin tiedot kuvaavat terveydenedistämisaktiivisuutta eli kunnan toimintaa asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi (THL 2025b). Se kertoo nimenomaan, kuinka hyvin lakisääteinen hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen toteutuvat kunnassa.
- TEAviisari sisältää seitsemän osa-aluetta, jotka ovat kuntajohto, perusopetus, lukiokoulutus, ammatillinen koulutus, liikunta ja kulttuuri.
 - Laajan hyvinvointikertomuksen hyväksynnän jälkeen ovat päivittyneet kuntajohdon ja kulttuurin tulokset.

Kaikki sektorit : Mäntyharju 2025

- Kuntajohto
- Perusopetus
- Lukiokoulutus
- Ammatillinen koulutus
- Liikunta
- Hyvinvointialueet
- Kulttuuri

Aineisto päivitetty 13.11.2025

Pisteet	Mäntyharju	Koko maa
Kaikki sektorit	61	72
Kuntajohto	63	87
Perusopetus	65	64
Lukiokoulutus	65	69
Ammatillinen koulutus	..	66
Liikunta	35	69
Hyvinvointialueet	..	59
Kulttuuri	77	77

KOULUTERVEYS- KYSELY 2025

PERUSOPETUS

4.- ja 5.-

luokkalaiset

(n=94)

TIIVISTELMÄ

POSITIIVISTA:

Osallistunut koulun asioiden suunnitteluun (summaindikaat.)

Mäntyharju (2025): 47 %

Mäntyharju (2023): 38 %

Etelä-Savo (2025) 47 %

Kokee nukkuvansa tarpeeksi

Mäntyharju (2025): 86 %

Mäntyharju (2023): 80 %

Koko maa (2025): 86 %

Syö aamupalaa joka arkipäivä

Mäntyharju (2025): 77 %

Mäntyharju (2023): 70 %

Koko maa (2025): 71 %

Vähintään yksi hyvä ystävä

Mäntyharju (2025): 100 %

Mäntyharju (2023): 99 %

Koko maa (2025): 99 %

Terveyttä edistäviä elintapoja (summaindikaat.)

Mäntyharju (2025): 30 %

Mäntyharju (2023): 25 %

Koko maa (2025): 31 %

Tyytyväinen elämäänsä

Mäntyharju (2025): 85 %

Etelä-Savo (2025): 79 %

Koko maa (2025): 85 %

Luokassa uskaltaa sanoa oman mielipiteensä

Mäntyharju (2025): 57 %

Mäntyharju (2023): 43 %

Koko maa (2025): 51 %

Voi keskustella asioistaan vanhempien kanssa usein tai melko usein

Mäntyharju (2025): 85 %

Mäntyharju (2023): 78 %

Koko maa (2025): 82 %

KEHITETTÄVÄÄ:

Pitää koulunkäynnistä

Mäntyharju (2025): 57 %

Mäntyharju (2023): 59 %

Koko maa (2025): 70 %

Kokee kouluinnostusta (summaindikaat.)

Mäntyharju (2025): 41 %

Etelä-Savo (2025): 49 %

Koko maa (2025): 48

Luokassa usein rauhallista

Mäntyharju (2025): 22 %

Mäntyharju (2021): 29 %

Etelä-Savo (2025): 31 %

Vähintään tunnin päivässä liikkuvat

Mäntyharju (2025): 40 %

Mäntyharju (2023): 40 %

Koko maa (2025): 41 %

Käyttänyt tupakkaa, sähkötupakkaa, nuuskaa tai nikotiinipusseja vähintään kerran (summaindikaat.)

Mäntyharju (2025): 8 %

Mäntyharju (2023): 2 %

Etelä-Savo (2025): 5 %

Mahdollisuus keskustelussa koulussa aikuisen kanssa mieltä painavista asioista

Mäntyharju (2025): 47 %

Mäntyharju (2023): 52 %

Etelä-Savo (2025): 58 %

Koulukiusattuna tai osallistunut koulukiusaamiseen lukukauden aikana (summaindikaat.)

Mäntyharju (2025): 41 %

Mäntyharju (2021): 43 %

Etelä-Savo (2025): 40 %

Jatkossa

kiinnitämme

erityisesti huomiota

Yhteisöllisyys

Ehkäisevä
päihdetyö

Elintavat,
erityisesti liikunta

MÄNTYHARJU.

KOULUTERVEYS- KYSELY 2025

PERUSOPETUS

8.- ja 9.-
luokkalaiset
(n=102)

TIIVISTELMÄ

POSITIIVISTA:

**Luokassa uskaltaa sanoa
mielipiteensä**

Mäntyharju (2025): 57 %
Etelä-Savo (2025) 43 %
Koko maa (2025): 51 %

**Kohtalainen tai vaikea
ahdistuneisuus (summaindikaat.)**

Mäntyharju (2025): 16 %
Mäntyharju (2023): 26 %
Koko maa (2025): 22 %

**Ei voi juuri koskaan keskustella
vanhempiensa kanssa asioistaan**

Mäntyharju (2025): 3 %
Mäntyharju (2023): 13 %
Koko maa (2025): 8 %

Ei yhtään läheistä ystävää

Mäntyharju (2025): 6 %
Mäntyharju (2023): 15 %
Koko maa (2025): 8 %

**Harjaa hampaansa ainakin
kahdesti päivässä**

Mäntyharju (2025): 60 %
Mäntyharju (2021): 45 %
Koko maa (2025): 68 %

**Kokeillut kannabista ainakin
kerran**

Mäntyharju (2025): 1 %
Mäntyharju (2023): 8 %
Koko maa (2025): 6 %

**Koulukiusattuna tai osallistunut
koulukiusaamiseen lukukauden
aikana (summaindikaat.)**

Mäntyharju (2025): 25 %
Mäntyharju (2023): 41 %
Etelä-Savo (2025): 29 %

**Opettajat ovat kiinnostuneita
oppilaan kuulumisista**

Mäntyharju (2025): 62 %
Mäntyharju (2023): 45 %
Koko maa (2025): 61 %

KEHITETTÄVÄÄ:

Koulu-uupumus (summaindikaat.)

Mäntyharju (2025): 28 %
Mäntyharju (2023): 24 %
Etelä-Savo (2025): 21 %

Syö aamupalaa joka arkiamu

Mäntyharju (2025): 54 %
Mäntyharju (2023): 65 %
Etelä-Savo (2025): 56 %

**Harrastaa liikuntaa itsenäisesti
vähintään kerran viikossa**

Mäntyharju (2025): 66 %
Mäntyharju (2023): 77 %
Etelä-Savo (2025): 74 %

**Liialliseksi koettu netin käyttö
(summaindikaat.)**

Mäntyharju (2025): 15 %
Mäntyharju (2023): 10 %
Etelä-Savo (2025): 8 %

Ei käytä alkoholia

Mäntyharju (2025): 57 %
Mäntyharju (2023): 65 %
Etelä-Savo (2025): 71 %

**Käyttää sähkötupakkaa nykyisin
(ei päivittäin, vaan harvemmin)**

Mäntyharju (2025): 19 %
Mäntyharju (2023): 10 %
Koko maa (2025): 12 %

**Käyttää nikotiinipusseja nykyisin
(ei päivittäin, vaan harvemmin)**

Mäntyharju (2025): 15 %
Mäntyharju (2023): 6 %
Koko maa (2025): 11 %

**Ollut huolissaan mielialastaan
kuluneen 12 kuukauden aikana**

Mäntyharju (2025): 45 %
Mäntyharju (2023): 33 %
Etelä-Savo (2025): 36 %

Jatkossa
kiinnitämme
erityisesti huomiota

Mielen hyvinvointi

Ehkäisevä päihdetyö

Elintavat,
erityisesti liikunta
ja ravitsemus

MÄNTYHARJU.

KOULUTERVEYS- KYSELY 2025

LUKIO

1. ja 2. vuoden
opiskelijat (n=65)

TIIVISTELMÄ

POSITIIVISTA:

Voi vaikuttaa siihen, millainen omasta tulevaisuudesta tulee

Mäntyharju (2025): 95 %
Etelä-Savo (2025): 81 %
Koko maa (2025): 82 %

Luottaa saavansa apua, kun sitä tarvitsee

Mäntyharju (2025): 78 %
Etelä-Savo (2025): 68 %
Koko maa (2025): 67 %

Syö aamupalaa joka arkipäivä

Mäntyharju (2025): 67 %
Mäntyharju (2023): 56 %
Etelä-Savo (2025): 59 %

Kokeillut kannabista ainakin kerran

Mäntyharju (2025): 8 %
Mäntyharju (2023): 20 %
Koko maa (2025): 9 %

Tietää asuinalueensa harrastusmahdollisuuksista

Mäntyharju (2025): 68 %
Mäntyharju (2023): 62 %
Koko maa (2025): 58 %

Kokenut syrjintää koulussa tai vapaa-ajalla (summaindikaat.)

Mäntyharju (2025): 14 %
Mäntyharju (2023): 21 %
Koko maa (2025): 16 %

Koulukiusattuna tai osallistunut koulukiusaamiseen lukukauden aikana (summaindikaat.)

Mäntyharju (2025): 11 %
Mäntyharju (2023): 25 %
Etelä-Savo (2025): 12 %

Terveyttä edistäviä elintapoja (summaindikaattori)

Mäntyharju (2025): 10 %
Mäntyharju (2023): 2 %
Koko maa (2025): 9 %

KEHITETTÄVÄÄ:

Harrastaa liikuntaa itsenäisesti vähintään kerran viikossa

Mäntyharju (2025): 65 %
Mäntyharju (2023): 76 %
Koko maa (2025): 78 %

Syö koululounasta päivittäin

Mäntyharju (2025): 46 %
Mäntyharju (2023): 67 %
Koko maa (2025): 64 %

Sosiaalinen ahdistuneisuus

Mäntyharju (2025): 49 %
Mäntyharju (2023): 30 %
Etelä-Savo (2025): 40 %

Ei käytä alkoholia

Mäntyharju (2025): 30 %
Mäntyharju (2023): 49 %
Etelä-Savo (2025): 46 %

Käyttää nuuskapusseja nykyisin (ei päivittäin, vaan harvemmin)

Mäntyharju (2025): 24 %
Mäntyharju (2023): 5 %
Etelä-Savo (2025): 10 %

Käyttää sähkötupakkaa nykyisin (ei päivittäin, vaan harvemmin)

Mäntyharju (2025): 22 %
Mäntyharju (2023): 8 %
Etelä-Savo (2025): 10 %

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus (summaindikaat.)

Mäntyharju (2025): 29 %
Mäntyharju (2023): 18 %
Koko maa (2025): 21 %

Liialliseksi koettu netin käyttö (summaindikaat.)

Mäntyharju (2025): 13 %
Mäntyharju (2021): 4 %
Koko maa (2025): 11 %

Jatkossa
kiinnitämme
erityisesti huomiota

Mielen hyvinvointi
sekä tunne- ja
vuorovaikutustaidot

Osallisuus

Ehkäisevä
päihdetyö

Elintavat,
erityisesti liikunta
ja ravitsemus

MÄNTYHARJU.

HYVINVOINTISUUNNITELMAN VALMISTELUPROSESSI

Tausta hyvinvointisuunnitelman painopisteille, tavoitteille ja toimenpiteille:

Laaja hyvinvointikertomus 2021-2025:

- Tilastonostot edelliseltä valtuustokaudelta (2021-2025)
- Edellisen valtuustokauden laaja hyvinvointisuunnitelma 2022-2025 ja sen arviointi
- Näiden perusteella tehdyt nostot jatkotoimenpiteistä:
 - Osallisuus
 - Ehkäisevä päihdetyö ja mielenhyvinvoinnin edistäminen
 - Järjestöjen toiminta-edellytyksien tukeminen
 - Ravitsemus

Tilastotieto:

- Laajaan hyvinvointikertomuksen tilastopohjan lisäksi kevään 2025 jälkeen päivittyneet tilastot:
 - TEAviisari (Kuntajohto ja Kulttuuri)
 - Kouluterveyskysely 2025

Osallistaminen:

- Sekä nykytilan (onnistumiset ja kehittämiskohteet), kartoituksessa että tavoitteiden ja toimenpiteiden asettamisessa on kuultu laajalaisesti kunnan eri toimialoja ja yksiköitä, vaikuttamistoimielimiä, kuntalaisia, järjestöjä sekä työryhmiä.
- Kts. seuraava dia

Mäntyharjun laaja hyvinvointisuunnitelma 2026-2029:

Tavoitteet, toimenpiteet ja
seuranta sekä arviointi

Hyvinvointisuunnitelman painopisteet* ja niiden tavoitteet:

1. Mielen hyvinvoinnin vahvistaminen ja riippuvuuksien ehkäisy

Tavoitteet:

Kuntalaisten mielen hyvinvointi vahvistuu ja päihteettömyys lisääntyy.

Lasten ja nuorten tunne- ja vuorovaikutustaidot vahvistuvat.

Kuntalaisten yhteisöllisyyden tunne ja kohtaamiset kasvavat.

2. Hyvinvointia tukevien elintapojen ja toimintakyvyn edistäminen

Tavoitteet:

Kulttuurihyvinvointipalvelut elävöittävät kuntalaisten arkea ja lisäävät hyvinvointia.

Terveelliset ravitsemustottumukset vahvistavat kuntalaisten hyvinvointia.

Fyysinen aktiivisuus on osa kuntalaisten arkea.

3. Turvallisen arjen tukeminen

Tavoitteet:

Turvallisen ja esteettömän ympäristön edellytysten luominen.

Edistetään kuntalaisten turvallisia ja yhdenvertaisia toimintaympäristöjä.

4. Osallisuuden vahvistaminen

Tavoitteet:

Kuntalaisten yhteiskunnallisen osallistumisen tukeminen

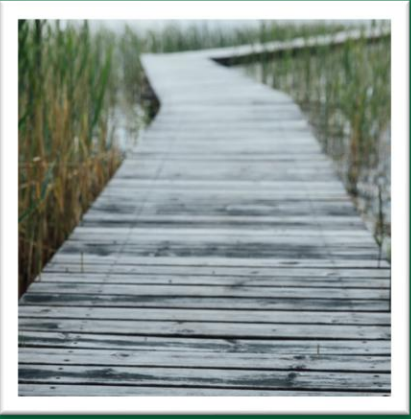
Kansalaistoiminnan edistäminen.

Kunnan toiminnan ja palveluiden näkyvyyden ja ymmärrettävyyden parantaminen

*Suunnitelmassa on hyödynnetty vastaavia painopisteitä kuin Etelä-Savon hyvinvointialueen alueellisessa hyvinvointisuunnitelmassa.

PAINOPISTE 1: MIELENHYVINVOINNIN VAHVISTAMINEN JA RIIPPUVUUKSIEN EHKÄISY

TAVOITE	TOIMENPITEET	TOIMINTAMUODOT	VASTUUTAHO	YHTEISTYÖSSÄ	TOTEUTUKSEN SEURANTA JA ARVIONTI (esimerkkejä)
Kuntalaisten mielen hyvinvointi vahvistuu ja päihteettömyys lisääntyy.	Ehkäisevän päihdetyön ja mielenhyvinvoinnin edistämisen toimintasuunnitelma Osaamisen vahvistaminen	EPT:n kypsyysanalyysin (THL) ja Hyvän mielen kunta tarkistuslistan (Mieli Ry) toteuttaminen vuosittain Pakkatoimintamallin kartoittaminen ja mahdollinen käyttöönotto Vuosikello Koulutukset (esim. Päihteiden käytön puheeksiotto ja ajankohtaiset ilmiöt) Kasvokkainen kohtaaminen ja neuvonta Oppitunnit vuosittain perusopetuksessa (5.lk, 8lk.) ja 2.asteella (lukion 1. vuoden opiskelijat)	Ehkäisevän toiminnan työryhmä (monialainen), vetäjänä hyvinvointikoordinaattori	Perusopetus Lukio Nuorisopalvelut Hyvinvointialue (Eloisa) Ehyt ry	Kouluterveyskysely Toimintasuunnitelman laatiminen ja toimien toteutumisen arviointi Pakkatoimintamallin käyttöönotto (Kyllä/Ei/Osittain) Toteutuneet koulutukset ja oppitunnit
Lasten ja nuorten tunne- ja vuorovaikutustaidot vahvistuvat.	Olemassa olevien toimintamallien ylläpitäminen, sitouttaminen sekä yhtenäistäminen (Varhaiskasvatus ja perusopetus) Perusopetuksen Verso jatkumona varhaiskasvatuksen Miniversolla Tunne- ja vuorovaikutustunnit säännöllisesti (Perusopetus ja lukio)	Menetelmäkoulutukset joka toinen vuosi Perehdytysmateriaalit Verso-toimintamallin ylläpitäminen sekä yhteensovittaminen Oppitunnit vuosittain perusopetuksessa ja (1.-, 3.-, 5.-, 7.-ja 9.-lk) sekä 2.asteella (lukion 2.vuoden opiskelijat)	Varhaiskasvatus Perusopetus Lukio	Hyvinvointialue (Eloisa)	Kouluterveyskysely Menetelmäkoulutusten määrä Verso-vastaavien tapaamiset Toteutuneet oppitunnit
Kuntalaisten yhteisöllisyyden tunne ja kohtaamiset kasvavat. Linkitys HYTE-kertoimeen (Tulosindikaattori): Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24 -vuotiaat	Perheiden avoimen kohtaamispaikka Puuhalan kehittäminen Nuorten aikuisten kohtaamispaikkatoiminnan pilotointi ja kehittäminen Maahanmuuttajien kielitaidon sekä kotoutumisen edistäminen kohtaamisten avulla. Ikäihmisten sosiaalisen osallisuuden vahvistaminen yhteisten ruokailuhetkien myötä.	Puuhalan itsearviointi ja vertaisarviointi (vuorovuosin) Puuhalan palautekyselyt Nuorten aikuisten kohtaamispaikka Kielikahvilatoiminta Ikäihmisten Syödään Yhdessä – tapahtumien toteuttaminen	Hyvinvointikoordinaattori Puuhalan työntekijät (varhaiskasvatus ja seurakunta) Nuorisopalvelut Kotoutumiskoordinaattori Vanhusneuvosto	Kolmas sektori Vapaaehtoiset Hyvinvointialue (Eloisa)	Puuhala: Kokoontumiskerrat, kävijämäärät, itse- ja vertaisarvioinnin tulokset sekä palautekysely (väittämät) Nuorten aikuisten kohtaamispaikka: Kokoontumiskerrat ja kävijämäärät sekä yhteistyötahot Kielikahvilatoiminnan toteutuskerrat ja kävijämäärät Toteutuneet Syödään -yhdessä tapahtumat ja niiden sisällöt sekä kävijämäärät

PAINOPISTE 2: **HYVINVOINTIA TUKEVIEN** **ELINTAPOJEN JA TOIMINTAKYVYN** **EDISTÄMINEN**

[illegible]

PAINOPISTE 3: TURVALLISEN ARJEN TUKEMINEN

TAVOITE	TOIMENPITEET	TOIMINTAMUODOT	VASTUUTAHO	YHTEISTYÖSSÄ	TOTEUTUKSEN SEURANTA JA ARVIOINTI (esimerkkejä)
Turvallisen ja esteettömän ympäristön edellytysten luominen. <i>Linkitys HYTE-kertoimeen (Tulosindikaattori): Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä henkilöillä</i>	Kaatumisten ehkäisy	Liukuesteiden jako	Tekniset palvelut Liikenneturvallisuustyöryhmä Hyvinvointikoordinaattori Varhaiskasvatus Perusopetus	Vanhusneuvosto Vammaisneuvosto Kolmas sektori Liikenneturva	Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä henkilöillä (Sotkanet) Toteutuneet esteettömyyskävelyt sekä tehdyt toimet Liikennekasvatuksen toimet
	Esteettömyyskartoitukset säännöllisesti	Esteettömyyskävelyt ja mahdolliset toimenpiteet niiden pohjalta			
	Edistetään kestäväää ja turvallista liikkumista vahvistamalla myös liikennekasvatusta.	Monikanavainen viestintä Teemapäivät ja teemaviikot Fiksusti Kouluun -toimintamalli Varhaiskasvatuksen liikennekasvatuksen vuosikello			
Edistetään kuntalaisten turvallisia ja yhdenvertaisia toimintaympäristöjä.	Kiusaamisen ehkäiseminen ja Väkivallaton Mäntyharju -edistäminen	Toimintamallit Kiusaamisen ehkäisemiseksi/torjumiseksi Kiusaamisen ehkäisyn -suunnitelmat	Varhaiskasvatus Perusopetus Lukio Nuorisopalvelut Hyvinvointikoordinaattori	Lasten ja nuorten hyvinvointityöryhmä Väkivallaton Etelä-Savo työryhmä (Eloisa) Turvallisesti Koulussa -hanke (2025-2027)	Kouluterveyskysely Suunnitelmien laatiminen ja jalkauttaminen Koulutettujen avainhenkilöiden määrä
	Lisätään tietoisuutta palveluista sekä avuntarjoajista ja väkivallan eri muotojen tunnistamisesta.	Ryhmäytymissuunnitelma (Perusopetus ja lukio) Koulunuorisotyön suunnitelman käyttöönotto (Perusopetus)			
	Turvallisen tilan periaatteiden noudattaminen.	Avainhenkilöiden kouluttautuminen eri yksiköissä Nollatoleranssi häirinnälle			

PAINOPISTE 4: OSALLISUUDEN VAHVISTAMINEN

TAVOITE	TOIMENPITEET	TOIMINTAMUODOT	VASTUUTAHO	YHTEISTYÖSSÄ	TOTEUTUKSEN SEURANTA JA ARVIOINTI (esimerkkejä)
Kuntalaisten yhteiskunnallisen osallistumisen tukeminen.	Lapsiystävällisen toimintakulttuurin vahvistaminen	Lapsi ystävällinen -kunta (Unicef) mallin tarkastelu ja mahdollinen mukaan lähtö	Hyvinvointikoordinaattori Nuorisopalvelut Kansalaisopisto Kirjasto Hallintopalvelut	Varhaiskasvatus Perusopetus Lasten ja nuorten hyvinvointi-työryhmä Nuorisovaltuusto	Toteutuneet Lapset Puheeksi -menetelmän keskustelut
	Nuorten yhteiskunnallisen vaikuttamisen edistäminen	Lapset puheeksi -menetelmän systemaattinen käyttö			Koulutettujen määrä (Varhaiskasvatus ja perusopetus)
	Aikuisväestön yhteisöllisyyden ja kohtaamisten edistäminen	Demokratiakasvatus Osallistuva budjetointi (nuoret)			Toteutuneet toimintamuodot (osallistuva budjetointi, demokratiakasvatus ja kuntalaisillat) ja niiden sisältö
	Organisoitu osallisuuden vahvistaminen ja oppiminen	Kuntalaisillat säännöllisemmin toteutettuna (min. 1 krt/vuosi) vaihtuvista teemoista Kansalaisopiston kurssit Asiointipiste			
Kansalaistoiminnan edistäminen.	Järjestötoiminnan kehittäminen	Toimijaverkoston kehittäminen (Teemoittaiset alatyöryhmät)	Hyvinvointikoordinaattori Liikunta- ja hyvinvointiohjaaja Kotoutumiskoordinaattori Tekniset palvelut	Kolmas sektori Vapaaehtoiset Varhaiskasvatus Perusopetus Kirjasto	Toimijaverkoston tapaamiset (määrä)
	Vapaaehtoistoiminnan kehittäminen	Järjestöyhteistyön vahvistaminen ja järjestöjen kohtauttaminen Koulu-, päiväkot-, Puuhala- ja lukumummot/vaarit Kielikaveritoiminta Vertaisohjaajat (<i>liikunta</i>) Maahanmuuttajien vapaaehtoisena toimimisen edistäminen Avustuksien jakaminen (liikunta- ja kulttuuriavustukset sekä liikuntapaikkojen ylläpito)			Vapaaehtoisten määrä/yksikkö Jaetut avustukset (€ -määrä ja järjestöjen määrä)
Kunnan toiminnan ja palveluiden näkyvyyden ja ymmärrettävyyden parantaminen.	Kunnan mahdollisuuksista tiedottaminen	Viestinnän vuosikello Selkokieliisyys ja monikieliisyys sekä monikanavaisuus	Viestintätiimi Hallintopalvelut (viestintä) Kotoutumiskoordinaattori Hyvinvointikoordinaattori	Perusopetus Lukio Nuorisopalvelut Kirjasto Kansalaisopisto Tekniset palvelut	Vuosikellon laatiminen ja sen toteuttaminen
	Palveluista ja tapahtumista tiedottaminen	Koonnit vapaa-ajan-mahdollisuuksista myös selkokielisesti ja monikielisesti Kaikille maahan muuttaneille avoimet suomen kielen kurssit			Vapaa-ajan mahdollisuuksien koontien laatiminen

Seuranta ja arviointi:

- Laajan hyvinvointisuunnitelman 2026-2029 tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista arvioidaan vuosittain
 - Suunnitelman arviointi on osana lakisääteistä vuosittaista hyvinvointiraporttia

Lisätietoa:

Hyvinvointikoordinaattori Taija Kirstua

p. 040 8303 999

etunimi.sukunimi@mantyharju.fi

MÄNTYHARJU.

Lähteet:

Kuntalaki. 410/2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150410>

Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä. 523/2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150523>

Laki kuntien kulttuuritoiminnasta. 166/2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190166>

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä. 612/2021. <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/saaduskokoelma/2021/612>

Liikuntalaki. 390/2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150390>

Lohtander, M., Hätönen, H., Katainen, J., Lundkvist, T., Siira, T. & Hovi, A. 2021. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisarkkitehtuuri. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja (11/2021).

https://stm.fi/documents/1271139/48496181/Hyvinvoinnin+ja+terveyden+edist%C3%A4misen+kokonaisarkkitehtuuri_2021_11.pdf/1ee1af2c-84a0-67fd-b39a-ce343a6939d4/Hyvinvoinnin+ja+terveyden+edist%C3%A4misen+kokonaisarkkitehtuuri_2021_11.pdf?t=1640004797802

Nuorisolaki. 1285/2016. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>

THL. 2025a. HYTE-kerroin. Viitattu 10.11.2025. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/hyvinvointijohtaminen-kunnassa/hyte-kerroin-kannustin-kunnille>

THL. 2025b. TEAviisari. Viitattu 10.11.2025. <https://teaviisari.fi/teaviisari/fi/index>

THL. 2025c. Kouluterveyskysely. Viitattu 10.11.2025. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely>